

Jag vill i detta sammanhang ta upp framställningar från statens naturvårdsverk om avsättande av ett område vid Stenshuvud till nationalpark och om utvidgning av Muddus nationalpark. Jag tar först upp frågan om Stenshuvudområdet.

Inom området, som är beläget vid Skånes östra kust ca en halvmil sydost om Kivik, finns f. n. ett naturreservat som omfattar ca 108 ha. Reservatsområdet ägs av staten genom domänverket. Därutöver äger staten genom naturvårdsfonden ca 117 ha av angränsande marker.

I skrivelser den 30 september och den 5 november 1982 har naturvårdsverket hemställt att den av staten ägda marken inom och utom det befintliga reservatet samt vissa ytterligare områden, som bör förvärfvas, avsätts till nationalpark.

Statens naturvårdsverk. Stenshuvud reser sig 97 m över havet och utgör den yttersta utposten i sydost av Linderödsåsens urbergsmassiv. Till området hör också ett västligt höjddparti, skilt från det egentliga Stenshuvud av en markerad dalgång. Efter tidigare århundradens nyttjande som betesmark är området i dag i stort sett lövskogsbevuxet. Särskilt avenbokskog med klättrande murgröna präglar Stenshuvudområdet. Södra delen upptas av sandhedar. Här finns en rik flora och många väl differentierade växtsamhällen. Skiftande natur och gynnsamt klimat är förutsättningar för det rika och varierande djurlivet. I norra delen av området ligger Hälleviks arboretum med exotiska träd och buskar från olika delar av världen.

Stenshuvudområdet är av riksintresse för naturvård och friluftsliv. Det årliga besöksantalet är växande och närmar sig 150 000. Naturvårdsverket har sedan år 1967 förvärvat ett tiotal fastigheter och fastighetsdelar i avsikt att kunna tillskapa en nationalpark som är större än nuvarande reservat. Numera är således ca 225 ha mark i statens ägo inkl. det befintliga reservatet vilket fortfarande är bokfört på domänfonden. Några ytterligare förvärv är önskvärda, men det har hittills inte varit möjligt att på frivillig väg genomföra dessa. Länsstyrelsen har sedan år 1970 förberett ett nytt naturreservatsbeslut för Stenshuvudområdet genom att låta utföra inventeringar och upprätta förslag till föreskrifter och skötselplan. Detta material överlämnade länsstyrelsen till naturvårdsverket den 11 september 1980 och förklarade samtidigt att området bör avsättas till nationalpark.

Naturvårdsverket föreslår att i huvudsak den mark som ägs av staten inkl. det befintliga reservatet avsätts till nationalpark och att principbeslut samtidigt fattas om att den övriga mark som staten i framtiden kan komma att förvärva också skall avsättas till nationalpark. Naturvårdsverket anser dessutom att ett vattenområde av en kilometers bredd bör ingå i nationalparken.

Remissyttrandena. Efter remiss har yttranden över framställningen avgetts av överbefälhavaren, sjöfartsverket, riksantikvarieämbetet, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, domänverket, universitetet i Lund, Sveriges lantbruksuniversitet, länsstyrelsen i Kristianstads län, Simrishamns

31-28

kommun, Svenska naturskyddsföreningen och Lantbrukarnas riksförbund. Skogsstyrelsen har bifogat yttrande från skogsvårdsstyrelsen i Kristianstads län. Svenska naturskyddsföreningen har bifogat yttrande från Skånes naturvårdsförbund.

Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar utan erinran att Stenshuvudområdet avsätts till nationalpark.

Överbefälhavaren förutsätter att det inte sker några inskränkningar eller förändringar av nuvarande nyttjanderättsförhållanden till den anläggning som försvaret utnyttjar i det aktuella området. *Sjöfartsverket* anser att nationalparkens gräns i vattnet bör bestämmas till fastighetsgränsen. Vidare förutsätter *sjöfartsverket* att verket också i fortsättningen kan driva och underhålla fyren Stenshuvud som ligger inom den blivande nationalparken. *Riksantikvarieämbetet* anser att det ur kulturhistorisk synpunkt är mycket tillfredsställande att så stora arealer – som på Stenshuvud – av ett betydelsefullt markslag i den äldre jordbrukshushållningen säkerställs som nationalpark. Avgränsningen av området efter de förvärv som naturvårdsverket föreslår tillstyrks. *Lantbruksstyrelsen* har inget att invända mot bildandet av Stenshuvuds nationalpark enligt naturvårdsverkets förslag utom i den del detta berör delar av fastigheten Esperöd 1:91 i Södra Mellby socken. Om nationalparken även kommer att omfatta delar av denna fastighet kan detta på ett besvärande sätt störa driften för lantbruksföretaget Karakås- Kiviks Fruktdlingar och Musteri AB. *Skogsstyrelsen* anser att området har stora och unika naturvärden och tillstyrker att Stenshuvudområdet avsätts som nationalpark. *Domänverket* framhåller att Stenshuvudområdet är av riksintresse. Domänverket är dock tveksamt till att låta arboretet vid Hällevik samt fastigheten med kaférorelsen Svabesholm 1:52 ingå i nationalparken. En bättre lösning synes vara om arboretet får kvarstå som naturreservat i anslutning till nationalparken. *Lunds universitet* framhåller att Stenshuvudområdet är rikt på naturbetesmarker och därför är av mycket stor betydelse för kännedomen om vårt lands natur. *Sveriges lantbruksuniversitet* anser att Stenshuvudområdet utan tvekan är ett av de värdefullaste naturområdena i Sydsvrige och att området mycket väl förtjänar nationalparksstatus. Sveriges lantbruksuniversitet föreslår samtidigt att nationalparkens omgivning gör till naturreservat. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* tillstyrker att Stenshuvudområdet avsätts som nationalpark men anser att fastigheten Svabesholm 1:52 ej bör förvärfvas så länge nuvarande välfungerande kaférorelse bedrivs där. *Simrishamns kommun* har inte något att erinra mot att Stenshuvudområdet avsätts som nationalpark. *Svenska naturskyddsföreningen* framhåller att Stenshuvud är ett naturskönt och särpräglad område, som det är angeläget att bevara. För att skapa bättre förutsättningar att bevara hotade och sällsynta växt- och djurarter, är det viktigt att parkens areal blir så stor som möjligt. *Lantbrukarnas riksförbund* konstaterar att naturvårdsverket är intresserat av att förvärva ytterligare fastigheter i omedelbar anslutning

till nation
Stenshuv
gäller de
na mark i
perioder

Jag tar
utvidgning

Statens

1942:48, 1

i dess nat

I parkens

97 att bilt

med natio

domänve

omfattar

rinner en

Den sö

Stora Lul

parksbest

vid anlägg

mark ino

turskydds

bl. a. att r

den nya sj

markering

tillspillogi

komma at

tid inte. S

justeras. I

parken. G

rådet.

Statens

ar av Mud

Remiss

getts av la

ges lantbr

mun, Jok

Remiss

gas med d

stans avst

dragning.

Lantbru

den föresl

lantbruksn

till nationalparksområdet. Förbundet anser att efter beslut om bildande av Stenshuvuds nationalpark bör inte ytterligare markförvärv tillåtas. Vad gäller den till närboende lantbrukare utarrenderade betesmarken bör denna mark även fortsättningsvis arrenderas ut till närboende men på arrendeperioder enligt bruklig praxis om minst fem år.

Jag tar härfter upp framställningen från statens naturvårdsverk om utvidgning av Muddus nationalpark.

Statens naturvårdsverk. Muddus nationalpark avsattes år 1942 (prop. 1942:48, JoU 6, rskr 96) i syfte att bevara ett skogs- och myrmarkslandskap i dess naturliga tillstånd. Nationalparken omfattar en areal av ca 49 200 ha. I parkens norra del kom ett privatägt triangelformat område söder om väg 97 att bilda en kil in i nationalparken. Med syfte att införliva detta område med nationalparken kom det i statens ägo vid ett större markbyte mellan domänverket och Svenska Cellulosa Aktiebolaget SCA 1960-1961. Det omfattar 863 ha, varav 283 ha är produktiv skogsmark. Genom området rinner en sträcka av Muddusjåkkå.

Den södra gränsen för nationalparken drogs omkring en kilometer från Stora Lule älv. Kungl. Maj:t förklarade den 23 november 1956 att nationalparksbestämmelserna inte skulle utgöra hinder för uppdämning av älven vid anläggande av Messaure kraftstation. Härigenom kom 4,3 ha skogsmark inom nationalparken att överdämmas. Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté hade gett sitt bifall till intrånget under förutsättning bl. a. att nationalparkens sydgräns flyttas så att den kommer att bildas av den nya sjöns strand. Härigenom skulle gränslinjen få en ändamålsenligare markering och compensation skulle erhållas för de genom dämningen tillspillogivna markområdena. Muddusälvens dalgång skulle då i sin helhet komma att tillhöra nationalparken. Någon gränsjustering gjordes emellertid inte. Statens naturvårdsverk anser det angeläget att sydgränsen nu justeras. Därigenom skulle ett landområde om ca 150 ha tilläggas nationalparken. Gränsen bör av praktiska skäl följa fastighetsgränsen i vattenområdet.

Statens naturvårdsverk föreslår således att nyss nämnda två utvidgningar av Muddus nationalpark får ske enligt de redovisade förslagen.

Remissyttrandena. Efter remiss har yttranden över framställningen avgetts av lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, statens vattenfallsverk, Sveriges lantbruksuniversitet, länsstyrelsen i Norrbottens län, Gällivare kommun, Jokkmokks kommun och Svenska naturskyddsföreningen.

Remissinstanserna tillstyrker i allmänhet att Muddus nationalpark utvidgas med de två områdena. Beträffande den södra gränsen har en remissinstans avstyrkt utvidgning, medan två instanser har förslag till annan gränsdragning.

Lantbruksstyrelsen och skogsstyrelsen har inte något att invända mot den föreslagna utvidgningen. Lantbruksstyrelsen har bifogat yttrande från lantbruksnämnden i Norrbottens län som hört berörda samebyar. *Statens*

31-28

vattenfallsverk framhåller att verket nu utreder frågan om höjning av dämningens gräns vid Messaure för minskning av failförlusterna inom uppströmsdelen av dämningens område. Dessa är ganska betydande vid högre vattenföringar och en dämningshöjning skulle därför vara av betydande värde från elförsörjningssynpunkt. Hittills erhållna utredningsresultat tyder på att en höjning högst till nivån + 166,5 m skall visa sig lämplig. Dämningshöjningen skulle därvid orsaka intrång i Muddus nationalpark inom parkens hela strandområde vid Stora Lule älv, om gränsen där nu ändras enligt naturvårdsverkets förslag. För undvikande av komplikationer med nationalparksintrång vid sådan dämningshöjning föreslår vattenfallsverket att nationalparkens södra gräns bestämmes till nivån + 168 m. Alternativt kunde enligt verket prövningen av naturvårdsverkets hemställan anstå i avbiden på att visshet erhålls om vilken dämningshöjning vattenfallsverkets pågående utredning kan komma att resultera i. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* tillstyrker utvidgningen av nationalparken under förutsättning att fritidsfiske även fortsättningsvis får bedrivas inom den del av Stora Lule älv som kommer att ligga inom den utvidgade Muddus nationalpark. I övrigt anser länsstyrelsen att den föreslagna utökningen av nationalparken kommer att innebära att parken får gränser som är såväl praktiska som väl anpassade till naturförhållandena. *Gällivare kommun* tillstyrker förslaget att utvidga Muddus nationalpark med ett markområde söder om väg 97. *Jokkmokks kommun* avstyrker naturvårdsverkets framställning om nationalparkens utvidgning och instämmer i de motiv till avstyrkan som Sirkas sameby, Norrbottens Kraftverk, Jokkmokks Jakt- och Fiskevårdsförening samt byggnadsnämnden och fritidsnämnden åberopat i av kommunen bifogade yttranden. I nämnda yttranden framhålls bl. a. att området söder om nationalparkens gräns har stor betydelse för det rörliga friluftslivet och fritidsfisket. Sirkas sameby anser att kommunen och samebyn avstått tillräckligt med marker till rikets gemensamma behov genom befintliga nationalparker. *Svenska naturskyddsföreningen* tillstyrker förslaget till utvidgning vad gäller landområdena men anser att nationalparkens södra gräns bör följa Stora Lule älvs strand. Enligt föreningens åsikt är det principiellt fel att införliva ett stycke natur som kraftigt påverkats av vattenkraftsreglering med en nationalpark.

Föredragandens överväganden

Jag tar först upp förslaget från naturvårdsverket om att området Stenshuvud skall avsättas till nationalpark.

Naturvårdsverkets förslag innebär att både de områden om ca 225 ha som är i statens ägo och ytterligare enskilda områden utanför reservatet om ca 75 ha som staten i en framtid kan tänkas förvärva skall avsättas till nationalpark. Remissinstanserna instämmer i att det bör bildas en nationalpark i Stenshuvudområdet. Jag ansluter mig till denna uppfattning.

Frågan om den föreslagna nationalparkens storlek tas upp i många

remiss
vårds
omfat
det so
skydd
parken
De syr
några
slutligt
Vad gä
det int
hänför
mänt v
av den
Inom
finns f
att stat
föresla
ket så s
delar n
nu inhä
mark in
kan för
vårdsve
beslut
fullfölja
teringar
förvärv
här till i
parken.
Vad
Muddus
förvärv
parken
om det
gränsen
gäller d
förordar
fastighe
styrkt e
ket i St
motverk
förordar
naturvår

remissyttranden. Flertalet remissinstanser ansluter sig därvid till naturvårdsverkets förslag. Vissa remissinstanser är dock tveksamma vad gäller omfattningen av nationalparken. För egen del vill jag framhålla att jag ser det som lämpligt med en enhetlig förvaltningsform för det område som bör skyddas. I likhet med flertalet remissinstanser anser jag därför att nationalparken i huvudsak bör ha den omfattning som naturvårdsverket föreslagit. De synpunkter i fråga om vissa pågående verksamheter som framförts i några remissyttranden bör kunna beaktas i samband med att gränserna slutligt fastställs i detalj och de närmare föreskrifterna för parken bestäms. Vad gäller frågan om nationalparkens gräns i havet anser jag för min del det inte erforderligt att nationalparken omfattar mer vatten än vad som hänförs till berörda fastigheter enligt lagen (1950:595) om gräns mot allmänt vattenområde. Den föreslagna nationalparkens omfattning framgår av den till protokollet i detta ärende fogade kartbilagan 1.

Inom det område som naturvårdsverket föreslagit som nationalpark finns f. n. såväl statlig som enskild mark. I 4 § naturvårdslagen förutsätts att staten äger mark som skall avsättas till nationalpark. Den del av det föreslagna området som f. n. ägs av enskilda förutsätts av naturvårdsverket så småningom kunna förvärfvas av staten och ingå i nationalparken. Jag delar naturvårdsverkets bedömning att det är lämpligt att regeringen redan nu inhämtar riksdagens medgivande att till nationalpark avsätta också den mark inom angivet område som nu är enskild men som staten framdeles kan förvärva. Jag avser att senare föreslå regeringen att uppdra åt naturvårdsverket att vidta de förberedande åtgärder som fordras för att ett beslut av riksdagen om bildande av den nya nationalparken skall kunna fullföljas. Jag vill dock framhålla att det kan bli nödvändigt med gränsjusteringar för den händelse det inte skulle visa sig möjligt eller lämpligt att förvärva alla områden. Det bör ankomma på regeringen att med hänsyn härtill i detalj fastställa de slutliga gränserna för den föreslagna nationalparken.

Vad gäller naturvårdsverkets förslag att utvidga den norra delen av Muddus nationalpark med det triangelformade område, som staten numera förvärvat, är samtliga remissinstanser eniga. Jag anser också att nationalparken får en naturligare gräns vid det aktuella området mot väg 97 i norr om det föreslagna området införlivas med parken. Jag förordar därför att gränsen ändras i norr i enlighet med naturvårdsverkets förslag. När det gäller den föreslagna gränsändringen i söder har flera remissinstanser förordat att den södra gränsen skall följa älvstranden i stället för att följa fastighetsgränsen i vattenområdet. En annan remissinstans har helt avstyrkt en utvidgning av gränsen i söder och uttryckt farhågor att fritidsfisket i Stora Lule älv skulle begränsas och det rörliga friluftslivet i området motverkas. Med hänsyn till de praktiska skäl som naturvårdsverket anfört förordar jag även i detta fall att gränsen för nationalparken blir den som naturvårdsverket föreslagit. Därigenom kan bl. a. kostnader för fastläggan-

det av en ny fastighetsgräns vid älvstranden undvikas. Jag vill framhålla att den omständigheten att nationalparksgränsen av skal som jag nyss redogjort för blir densamma som fastighetsgränsen i Stora Lule älv i och för sig inte bör utgöra något hinder mot en sådan framtida dämningshöjning som vattenfallsverket redovisat i sitt yttrande. Den föreslagna gränsändringen bör inte heller hindra att fritidsfiske i framtiden kan bedrivas inom den del av Stora Lule älv som kommer att ligga inom den utvidgade nationalparken. Likaså förutsätter jag att det inte kommer att utfärdas något tillträdesförbud inom området så att övrigt rörligt friluftsliv inskränks. Jag ansluter mig således även i denna del till statens naturvårdsverks förslag.

Genom de föreslagna gränsändringarna kommer Muddus nationalpark i de aktuella områdena att få gränser som är såväl praktiska som väl anpassade till naturförhållandena. De föreslagna utvidgningarna framgår av den till protokollet i detta ärende fogade *kartbilagan 2*. De båda områdena som avses ingå i nationalparken ägs av staten och är upptagna på domänfonden. Det ankommer på statens naturvårdsverk och domänverket att besluta i fråga om överföring av den aktuella marken från domänfonden till naturvårdsfonden.

De kostnader som kan uppkomma i samband med ett bildande av en nationalpark vid Stenshuvud och en utvidgning av Muddus nationalpark bör bestridas inom ramen för förevarande anslag.

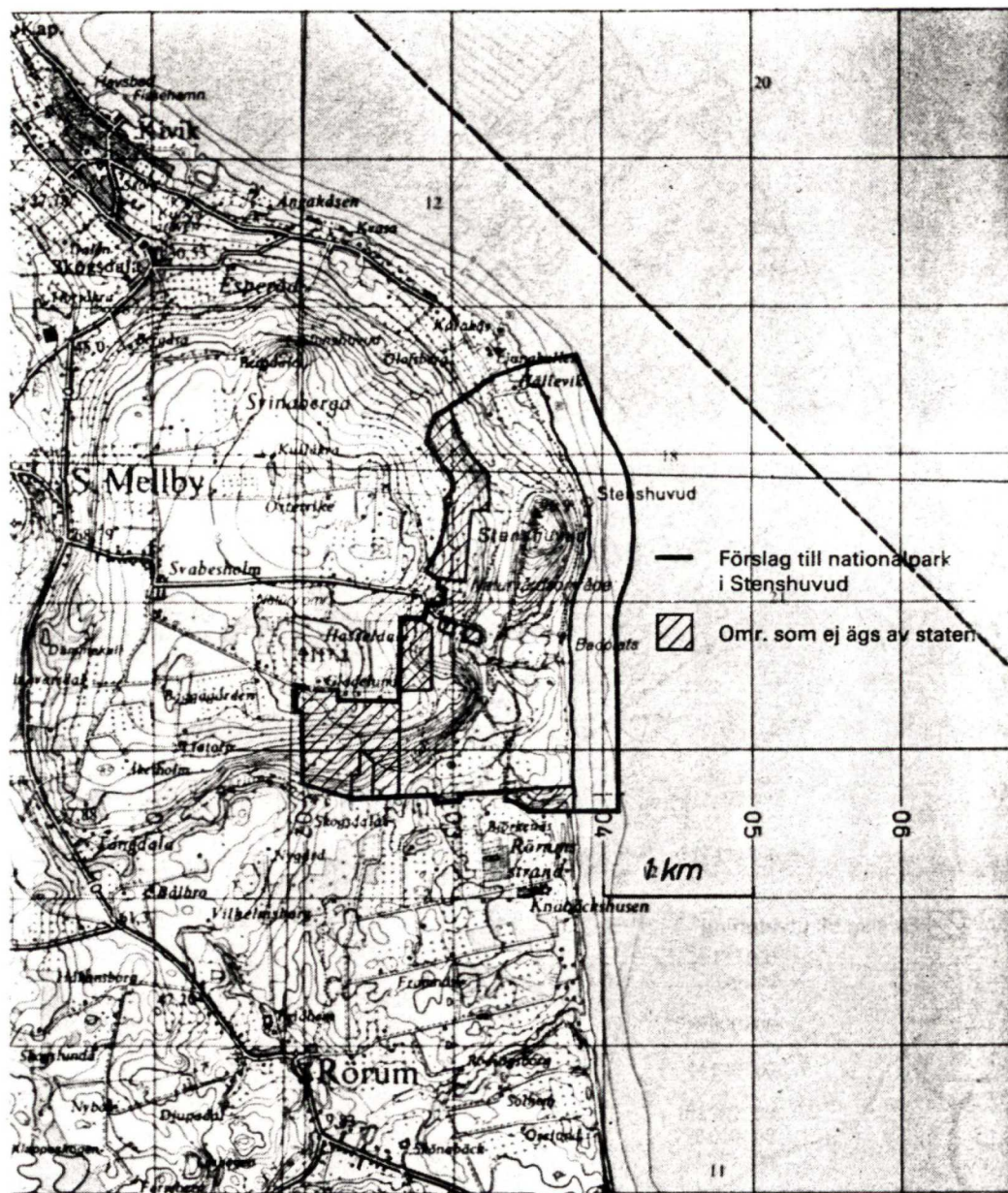
Jag vill i detta sammanhang erinra om det av riksdagen (JoU 1982/83: 4, rskr 38) fattade beslutet att mark inte får avsättas till naturreservat om syftet med åtgärden i allt väsentligt kan tillgodoses genom att området i stället förklaras som naturvårdsområde. Detta bör kunna medföra att omfattande och för främst rekreation och friluftsliv viktiga områden säkerställs som naturvårdsområden. I dessa fall utgår ingen ersättning. Anslaget bör därför för kommande budgetår kunna hållas på en oförändrad nivå.

Anslaget Mark för naturvård bör för nästa budgetår föras upp med ett oförändrat belopp av 20 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. i enlighet med vad jag har anfört medge att den mark staten äger eller framdeles förvärvar inom angivna områden av Stenshuvud får avsättas till nationalpark,
2. i enlighet med vad jag har anfört medge att Muddus nationalpark utvidgas,
3. till Mark för naturvård för budgetåret 1984/85 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.

Kartbilaga 1

Ur topografiska kartan från Lantmäteriverket. Medgivande 83.0219.

Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning. Lantmäteriverket 1983-12-02.

31-28